

MIECZ ŚW. PIOTRA W KATEDRZE POZNAŃSKIEJ

Miecz św. Piotra Apostoła w Katedrze Poznańskiej

W skarbcu Katedry Poznańskiej przechowywana jest czcigodna pamiątka, starożytny miecz św. Piotra Apostoła, który otrzymał od Papieża Jana XIII Biskup Jordan dla nowo ochrzczonego Władcy księcia Mieszka. Kronikarz Jan Długosz tak pisze w roku 1480 w dziele »Vitae Episcoporum Posnaniensium« w rozdziale zatytułowanym »GLADIUS« – cytat. za ks. kan. Janem Jabczyńskim: »Wiadomość historyczna o mieczu« s. 2: „*Papież Stefan VII (Jan XIII) wysyłając Jordana Biskupa do zamieszkującego w Poznaniu Księcia Mieczysława, aby wstęp jego na Biskupstwo Poznańskie uczynić tym przyjemniejszym duchowieństwu i ludowi, dał mu miecz, którym według podania miał św. Piotr uciąć w ogrodzie oliwnym ucho Malchusowi, słudze Arcykapłana, czyli też inny użyty w to miejsce i pobłogosławiony, a to na pamiątkę tego sławnego czynu Apostoła. Tak przez ten miecz miał Kościół Poznański, pozyskać wiecznotrwały klejnot, którymby, jako od widzialnej Głowy Chrystusowego Kościoła i następcy św. Piotra ku jego czci, świętości jego imienia i tytułu udarowany i zaszczycony mógł się cieszyć. Miecz ten jeszcze po dziś dzień w wielkim zostaje poszanowaniu*”.

Zapewne kronikarz Jan Długosz znalazł jakieś inne dokumenty na ten temat, albo był w posiadaniu ustnego podania o mieczu św. Piotra w Poznaniu. Za jego czasów miecz ten był w wielkim poszanowaniu u duchowieństwa i ludu poznańskiego. W dalszych historycznych przekazach o mieczu św. Piotra w Poznaniu nikt nie podważa zapisu Długosza. Druga, pewna wzmianka o tym mieczu, jest z końca XVII wieku u Zalasowskiego, Archidiacona przy Katedrze Poznańskiej, który w dziele swoim: »Jus Regni Poloniae« pisze wyraźnie te słowa: „*W skarbcu Kościoła Katedralnego przechowuje się część miecza św. Piotra Apostoła, przeniesioną do Poznania przez Jordana pierwszego Biskupa Poznańskiego, która w pewnych czasach*

Wiadomość historyczna
o mieczu ogłoszona przez
ks. kanonika Jana Jabczyńskiego
w jednej z pierwszych publikacji
PTPN (1859)

Tak
charakteryzuje
starożytny miecz
św. Piotra ks. kan.

Jan Jabczyński w dziele:

„Wiadomość historyczna o mieczu“:

„znacznie już rdzą zniszczony i bez żadnej
będący oprawy, którego rękojeść stanowi
mały tylko kawałek wystającego żelaza. Cała
jego długość, rachując rękojeścią, wynosi dwie stopy
i trzy cale, a od tejże rękojeści poczynając jest on coraz
szerszy i w samym końcu ma szerokości cali cztery”.

Miecz waży: 0,52 kg, najdłuższa część głowni
wynosi 70,2 cm, faktura delikatna, łączenie jelca z głownią
zalanę z góry i od dołu, trzonek głowni z końcówką spłaszczoną.

Fragment kroniki Jana Długosza

Anthonis van Dyck, *Pocałunek Judasza*
ok. 1620 r., olej na płótnie

Kopia miecza św. Piotra autorstwa Bogdana Puchalskiego wykonana w roku 2005 – udostępniona dla wiernych, pielgrzymów i turystów – umieszczona w nawie bocznej Katedry przy wejściu do zakrystii prałackiej, zamknięta w przeszklonej ramie z fragmentem kroniki Jana Długosza

Witold Gałka

*O architekturze i plastyce dawnego
Poznania do końca epoki baroku*

Wydawnictwo Miejskie
Poznań 2001 str. 17

Z Jordanem wiąże się jedno z najstarszych podań o mieczu przechowywanym w katedrze poznańskiej. Dla wielu było ogromnym zaskoczeniem, że ten niezwykły przedmiot przechował się do naszych dni. Nie eksponowany, złożony do zasobów magazynowych, został niemalże zupełnie zapomniany. Historia tego miecza sięgać ma samych początków chrześcijaństwa w Poznaniu.

Miecz ten uformowany został z kawałka żelaza o wyjątkowej formie, rozszerzającej się znacznie w partii ostrza. Ten właśnie kształt zdaje się odnosić poznański miecz do czasów rzymskich, co może nadawać legendzie szczególną wymowę. Sprawa wymaga jednak poparcia gruntowniejszymi badaniami, dla których obecne udostępnianie zabytku stwarzać może ciekawe perspektywy.

na widok wiernych bywa wystawioną” (np. podczas odpustu Katedry p.w. św. Apostołów Piotra i Pawła). Pamiętać należy, że Katedra Poznańska na początku była pod wezwaniem św. Piotra, w czasach późniejszych otrzymała wezwanie Świętych Apostołów Piotra i Pawła.

Są jeszcze inne inskrypcje na temat poznańskiego miecza, które potwierdzają, że ten miecz przynajmniej od wczesnego średniowiecza był przechowywany w Katedrze Poznańskiej z wielkim szacunkiem i czcią i tak przetrwał do czasów nam współczesnych. Ks. kan. Jan Jabczyński w swej pracy pod tytułem: *«Wiadomość historyczna o mieczu»* stawia pytania: *jak to się stało i czy w ogóle byłoby możliwe, aby tak szacowna pamiątka po Apostole Piotrze mogła się znaleźć w Poznaniu?* i szuka w swej pracy odpowiedzi na postawione pytania. Był zwyczaj obdarowywania się przez papieży i władców – darami, które były wyrazem łączności z Rzymem czy przyjaźni, czy też miały być znakiem czegoś ważnego. Ks. kan. Jan Jabczyński w dziele wyżej cytowanym na s. 10 pisze: *„Papież Jan XIII przez ofiarowanie tego miecza przy wysłaniu Biskupa Jordana, Mieczysławowi i Kościołowi Poznańskiemu, chciał tym uczcić nazwisko, czyli samego Mieczysława, jako Księcia pozyskanych chrześcijaństwu Polaków”*. Mieczysław – znaczy: „sławny z miecza”. Rozumowanie to jest możliwe do przyjęcia. Dla przykładu – cytuję za tymże kan. Jabczyńskim: *„Papież Grzegorz XIII przesłał obok listu Stefanowi Batoremu Królowi polskiemu, po wygranej pod Połockiem bitwie, w dowód miłości i wysokiego ku temu Królowi szacunku, miecz i czapkę rycerską, które według obrządku Kościoła poprzednio pobłogosławił”*.

Nie rozstrzygniemy do końca, czy miecz opisywany przez Jana Długosza jest na pewno mieczem św. Piotra, czy też mieczem na wzór jego zrobionym i zapewne przez Papieża pobłogosławionym. Jedno jest pewne, że w Rzymie gromadzono wszystkie możliwe pamiątki po Chrystusie i Apostołach. Najcenniejszą relikwią jest Krzyż Chrystusa, znaleziony przez św. Helenę .

O samym mieczu, który użył św. Piotr w obronie Chrystusa nie znane są nam żadne ślady historyczne, ani co do jego znalezienia, ani co do przechowywania przed rokiem 968 – co nie znaczy, że takowy miecz nie był przechowywany w Rzymie.

Ks. kan. Jan Jabczyński w cytowanej pracy konkluduje: „*Nawet gdyby był jedynie naśladowaniem miecza św. Piotra i pobłogosławionym przez Papieża Jana XIII – ten miecz jest zabytkiem z czasów początków chrześcijaństwa w Polsce – a to wystarczy, by wieki następne nie dały mu zginąć*”.

Należy dodać, że historyk ks. prof. Józef Nowacki w książce p.t. *«Dzieje Archidiecezji Poznańskiej»* w tomie I poświęconym katedrze w 1958 r pisze: „*Miecz św. Piotra – zaliczają go wykazy skarbcza z r. 1662 i późniejsze do relikwiarzy... Już wtenczas był pokryty rdzą, pozbawiony wszelkiej ozdoby. Według Długosza otrzymał go w darze biskup Jordan od papieża Jana XIII, a w katedrze poznańskiej chowano go z wielką czcią. ... W ubiegłym stuleciu umieszczono go w zakrystii, w nowej oszklonej szafce, z napisem, opartym na relacji Długoszowej. Jest to miecz, zdaje się, typu włoskiego, ku dołowi wielce poszerzony, pierwotnie zapewne obosieczny, o wydłużonym ostrym końcu z jednej strony. Przypomina go wiernie miecz na fresku Buonamico Buffalmacco we florenckiej Badia z pierwszej połowy XIV wieku. Pochodzenie poznańskiego miecza wskazywałoby więc na Włochy. Prócz tego nie podobna snuć jakichkolwiek na ten temat przypuszczeń. Może przyjęto go z czasem do herbu kapituły poznańskiej (dwa klucze i miecz Piotrowy czy raczej symbol jurysdykcji patrymonialnej w jej posiadłościach miejskich i ziemskich)”. Tak jest do dzisiaj – Kapituła Metropolitalna w swym herbie posiada dwa klucze i miecz – co również może wskazywać na ten niezwykle znak od początku uznawany za tak ważny, iż należało go umieścić w herbie najstarszej polskiej kapituły katedralnej.*

Za zgodą Arcybiskupa Metropolity Poznańskiego Stanisława Gądeckiego – w Katedrze Poznańskiej udostępniona jest wierna kopia miecza św. Piotra autorstwa Bogdana Puchalskiego, by przypominała pielgrzymom i turystom o czcigodnym i wielce wymownym darze Papieża Jana XIII przez ręce Biskupa Jordana dla pierwszego Władcy Polski Mieczysława I.

ks. Ireneusz Szwarec
Proboszcz Parafii Archikatedralnej

Fragment drzwi ze spiżu do Kapitułarza (kaplica Serca Jezusowego) – przedstawiający Herb Kapituły Metropolitalnej Poznańskiej: dwa klucze i miecz

Obraz autorstwa Januarego Suchodolskiego w Złotej Kaplicy:
Mieczyśław I kruszy bałwany

oraz obok

pomnik
Księcia
Mieszka I
i Króla
Bolesława
Chrobrego
ze spiżu
wykonany
przez
Christiana
Raucha

PARAFIA ARCHIKATEDRALNA

Autorzy zdjęć: br. Piotr K.
Jasiński, Bogdan Puchalski

Wydawnictwo Kontekst
www.wkn.com.pl
POZNAŃ 2005

